

Європейський інформаційно-дослідницький центр

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОГРАМА РАДА

ЛАБОРАТОРІЯ
ЗАКОНОДАВЧИХ
ІНІЦІАТИВ
www.zakbrink.org.ua

ДІЯЛЬНІСТЬ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ІНФОРМАЦІЙНО- ДОСЛІДНИЦЬКХ СЛУЖБ (СВІТОВИЙ ДОСВІД)

Інформаційна довідка, підготовлена
Європейським інформаційно-дослідницьким центром

Сьогодні в багатьох світових парламентах дослідницьку діяльність здійснюють не тільки бібліотеки, але й окремі парламентські науково-дослідні департаменти. Депутати не можуть ефективно брати участь у процесі прийняття законотворчих рішень, якщо вони не компетентні і не достатньо володіють інформацією, а компетентний аналіз, наданий парламентськими дослідницькими службами, сприяє кращому розумінню проблем, забезпечує більш реалістичні та ефективні законодавчі рішення і передбачає майбутній вплив політики, перш ніж вона буде прийнята парламентом¹. Добре відомо, що депутати не в змозі, за браком часу, глибинно дослідити усі питання, що розглядаються парламентом, та підготувати якісні закони в усіх сферах суспільного життя; саме тому вони потребують швидко та якісно підготовленої інформації з різних галузей та допомоги в проведенні досліджень з окремих тем.

Парламентські аналітичні центри або окремі дослідницькі департаменти при парламентських бібліотеках зазвичай надають різноманітні інформаційні та аналітичні послуги. Серед них:

- бібліографічний пошук;
- матеріали про законодавчу діяльність окремих органів;
- тлумачення міжнародного законодавства;
- аналітика соціально-політичних подій в країні та за кордоном;
- надання різноманітної статистичної інформації.

Загалом, всі парламентські дослідницькі відділи мають загальні характеристики через їх спільну мету, але в той же час вони формуються під впливом конкретних політичних традицій і культури, інституційних механізмів і систем цінностей країни, де вони працюють.² Є дві основні моделі парламентської дослідницької служби: або відділ є частиною бібліотеки та представляє її інформаційну службу, що займається дослідженнями та наданням бібліотечних та довідкових послуг, або це окрема, самостійна одиниця при Парламенті, що здійснює аналітичну та дослідницьку діяльність. Відносно структурної організації аналітичних служб зазвичай притримуються такого розподілу: керівний орган, аналітичні групи з окремих питань (політика; право; економіка; європейські дослідження тощо) і сервісний апарат, що займається документацією та архівацією.

Інформаційно-дослідницькі центри парламентів випускають наступні продукти³:

- 1) інформаційні матеріали (інформаційні документи про сформовані практики в окремій галузі);
- 2) аналітичні звіти (аналіз конкретної проблеми);

¹ Missingham, R. (2011). Parliamentary library and research services in the 21st century: A Delphi study. IFLA journal, 37 (1), 52-61.

² Dobrin Kanev., Margarita Anguelova. Parliamentary libraries and research services: patterns of cooperation/coordination and new directions for the future. - <http://www.ifla.org/archive/VII/s3/conf/1dobka-e.htm>

³ Там само.

- 3) матеріали про світові практики (порівняльний аналіз законодавства і політичних практик в окремій країні або групі країн);
- 4) аналітична інформація (узагальнена інформація у вигляді огляду з поточних питань, що регулярно оновлюється);
- 5) документи (пошук окремих документів або витягів з нього);
- 6) експертні матеріали (експертна аналітика з окремих питань);
- 7) матеріали симпозіумів, конференцій, семінарів та публічних лекцій;
- 8) огляди (огляд довідкових матеріалів та публікацій на певну тему);
- 9) тренінги, семінари, навчальні матеріали (навчальні посібники, курси з інформаційної грамотності та історії).

При цьому інформаційно-дослідницькі центри парламентів⁴ не зобов'язані:

- надавати освітні або академічні послуги (підготовка наукових статей, досліджень на здобуття наукового ступеня);
- надавати особисті, фінансові, медичні або юридичні поради у приватних справах, що не стосуються парламентської діяльності;
- готувати законопроекти і проекти резолюцій;
- здійснювати переклади на вимогу депутатів та комітетів;
- писати виступи депутатам;
- збирати інформацію про партії і депутатів;
- готувати інформацію для проведення політичних кампаній.

Основні вимоги до експертів⁵, які працюють в парламентських дослідницьких центрах:

- репутація у своїй науковій галузі знань;
- наявність міждисциплінарних кваліфікацій, що дозволяє працювати більш ніж в одній галузі досліджень;
- мережа контактів серед експертів в міністерствах, університетах та інших академічних підрозділах;
- знання не менш як двох іноземних мов.

Технічно-інформаційне оснащення відіграє вирішальну роль в умовах обмеженості кадрів та бюджету. Зазвичай добре розвинені дослідницькі відділи (у США, ЄС, Німеччині, Польщі) значною мірою спираються на якісне інформаційне забезпечення. Наприклад, дослідницький підрозділ в Європейському парламенті має доступ до +2000 баз даних та щодня використовує 50 з них.

Виділяють наступну типологію парламентів, за критерієм аналітичного супроводу⁶ (Міко, Robinson, Polsby):

⁴ Development of Parliamentary Research Services in Central Europe and the Western Balkans. 2013 - National Democratic Institute for international affair.

⁵ Michalowski, J., & Nawrocka, E. (1999). New developments in parliamentary research services and technology. INSPEL, 33, 20-28.

⁶ Miller, R., Pelizzo, R., & Stapenhurst, R. (2004). Parliamentary libraries, institutes and offices: the sources of parliamentary information.

Парламенти rubber stamp (штампування) не потребують інформаційного та аналітичного супроводу; часто не мають жодних аналітичних служб та департаментів (тоталітарні країни).

Парламенти в країнах, де законодавство перебуває на етапі створення, потребують аналітичної інформації для того, щоб ефективно брати участь в законотворчому процесі. Зазвичай при них вже створена парламентська бібліотека з архівами та довідковими матеріалами; в деяких надаються дослідницькі послуги.

Інформативні парламенти мають парламентську бібліотеку і дослідницьку службу, яка забезпечує аналітичні послуги, готує звіти, пропонує дослідницькі сервіси, які поширюються на всіх членів парламенту.

Трансформаційні парламенти мають потужні дослідницькі служби з широким спектром послуг, в яких працюють сильні і добре укомплектовані дослідницькі групи, здатні розробляти варіанти нових політик.

Кожен парламентський центр ставить собі за мету⁷:

1. Напрацювати унікальну внутрішню базу джерел інформації.
2. Розвивати інформаційний плюралізм (надання інформації з різних джерел).
3. Надавати максимально політично та ідеологічно нейтральну інформацію.

Для прискорення та спрощення пошуку інформації важливо, щоб аналітичні служби парламенту підтримували зв'язок з наступними інституціями⁸:

- соціологічні служби та статистичні агенції;
- урядові міністерства;
- університети;
- think-tanks;
- бібліотеки;
- парламентські бібліотеки інших країн;
- незалежні аналітичні центри.

Дослідницькі служби повинні прагнути інформувати парламентарів та громадян щодо обговорення проблем, які підіймаються парламентом, при цьому самостійно не бути актором дискусії. Важливим є пояснення проблеми та компетентний аналіз впливу запропонованого законодавства, політики чи програми, які розглядаються у парламенті. Основними завданнями парламентських аналітично-

⁷ Datta, A., & Jones, N. (2011). Linkages between researchers and legislators in developing countries. London: ODI.

⁸ Galluzzi, A. (2010). Parliamentary libraries: an uncertain future? *Library trends*, 58 (4), 549-560.

дослідницьких служб є адаптація наявної інформації до потреб споживача, при цьому без спотворення змісту інформації та представлення її у доступній формі. Парламентські дослідницькі служби мають бути вільні від державного контролю та впливу інших інституційних фігур, однак при цьому бути в тісному зв'язку з парламентською системою, оскільки це дає можливість забезпечувати відповідну та своєчасну інформацію і бути чутливим до потреб, що виникають з парламентським функціонуванням. Центри мають неocenенне значення в якості джерела незалежного, нейтрального і безпартійний аналізу. Вони пропонують безпечний інформаційний простір, де парламентарі з усіх політичних партій можуть поставити питання та отримати відповіді, яким вони можуть довіряти.

Країна	Назва	Завдання, Діяльність, Продукти	Структура, Правова база	Портал
США	Congressional Research Service Library of Congress	Дослідницька служба Конгресу працює на інформаційні та аналітичні потреби комітетів та членів Конгресу. Експерти служби допомагають на кожному етапі законодавчого процесу – від ідеї до прийняття закону. Співробітники аналізують окрему політику, передбачають наслідки її впровадження та пропонують альтернативи. Послуги служби надаються в багатьох формах: доповіді з основних питань політики; адаптовані конфіденційні меморандуми, брифінги та консультації; семінари та практикуми; відповіді на індивідуальні запити. Продукти: <i>Legislative Alert</i>	440 дослідників з 780 співробітників Виділяють 5 основних науково-дослідних підрозділів, що займаються: американським законодавством; внутрішньою та соціальною політикою; закордонними справами, обороною та торгівлею; державними фінансами; промисловими ресурсами та наукою.	https://www.loc.gov/crsinfo/
Канада	Research Branch Library of Canada	Бібліотека парламенту пропонує широкий спектр дослідницьких послуг, що забезпечують аналіз діяльності парламентарів та парламентських комітетів з поточних питань, законодавства і основних тем публічної політики. Послуги передбачають надання неупередженої, достовірної та своєчасної інформації з питань, які мають відношення до парламентської роботи. Продукти: <i>Background Papers</i> поглиблене вивчення питань політики; <i>In Briefs</i> короткі брифінги з поточних питань; <i>Legislative Summaries</i> аналіз чинного законодавства та запропонованих законопроектів; <i>Hill Notes</i> публікації з питань торгівлі та інвестиційної діяльності	95 дослідників Служба парламентської інформації та досліджень складається з 5 тематичних відділів: промисловість, інфраструктура та ресурси; закордонні справи, торгівля та фінанси; юридичні справи; соціальні питання; стратегічний аналіз.	http://www.lop.parl.gc.ca/About/Library/VirtualLibrary/ResearchPublications-e.asp

Німеччина	Research Service of German Bundestag	Надання спеціалізованої інформації, аналітики та експертних думок членам парламенту. Інформаційно-довідкова служба бібліотеки відповідає за інформаційні послуги і надання допомоги користувачам. Зокрема, це включає в себе пошук інформації і матеріалів, обробку науково-дослідних запитів, складання списків матеріалів з окремої тематики.	58 дослідників з 400 співробітників 11 науково-дослідних секцій, що надають послуги з різних тематик	https://www.bundestag.de/htdocs_e/documents/research_and_documentation
Великобританія	Research Services of the House of Commons	Бібліотека Палати Громад займається експертно-аналітичним супроводом прийняття законопроекту. А саме: готує неупереджений аналіз законопроектів та політик, які розглядаються в них (Briefing papers). Аналітичний документ зазвичай складається з коротких коментарів від експертів щодо окремих положень законопроекту, огляду дебатів; реакції профспілок, груп тиску та інтересів; можливих фінансових та соціальних наслідків прийняття законопроекту, статистичної інформації. Окрім цього, Бібліотека Палати Громад готує аналітичні записки (Research briefings) з окремих питань за запитом членів парламенту. Питаннями наукових досліджень та інноваційних технологій займається окремий Департамент науки та технологій (Parliamentary Office of Science and Technology). Науковий відділ видає свої публікації, де висвітлює останні відкриття в галузі біології, фізики, інженерії та сучасних технологій. Департамент також готує аналітику та експертну оцінку щодо останніх інноваційних розробок в окремих політиках. Основними аналітичними документами Бібліотеки та Департаменту науки і технологій є відповідно Commons Briefing papers та Lords Library Notes (глибинний аналіз законодавства з окремої теми) та для членів обох палат POSTbriefs (експертний огляд літератури з наукових питань) та POSTnotes (скорочена версія POSTbriefs з коментарями експертів).	35 дослідників	http://www.parliament.uk/mps-lords-and-offices/offices/commons/commonslibrary/
ЄС	European Centre for Parliamentary Research and Documentation European Parliamentary Research Service	Європейський центр парламентських досліджень забезпечує інформаційну та аналітичну підтримку членів Європейського парламенту та його комітетів. Продукти: <i>At-a-glance</i> <i>Briefings</i> <i>In-depth analyses</i> <i>Studies</i> <i>Ex-Ante Impact Assessment Unit (IMPA)</i> оцінка впливу прийнятих рішень <i>The European Added Value Unit (EAVA)</i> оцінка прибутку від майбутніх дій	40 дослідників Виділяють наступні департаменти досліджень: економіка; політика; зовнішні відносини; питання громадянства; бюджет.	http://eptthinktank.eu/

		<p>ЄС</p> <p><i>The Scientific Foresight Unit (STOA)</i> технологічна оцінка майбутніх рішень</p> <p><i>The Ex-Post Impact Assessment Unit (IMPT) and Policy Performance Appraisal Unit (POPA)</i> моніторинг діяльності органів ЄС</p> <p><i>The European Council Oversight Unit (ECOS)</i> аналіз прийнятих угод та офіційних зустрічей</p>		
Швеція	Swedish parliamentary library	Бібліотека здійснює аналітичний супровід в галузі соціальних наук і права. Основним завданням Бібліотеки є забезпечення парламентарів якісними аналітичними матеріалами, на підставі яких створюється законодавство та впроваджуються нові політики.		http://www.riksdagen.se/en/Home/The-Library/
Фінляндія	Parliamentary library of Finland - The Eduskunta Library	Надає аналітичну інформацію у галузі діяльності парламенту, права і суспільства. Бібліотека парламенту також надає інформацію про законодавство і правову систему Фінляндії та ЄС. Продукти: Eduskunnan kirjaston tutkimuksia ja selvityksiä	40 співробітників Законодавчою базою функціонування є Закон про бібліотеку парламенту та Статут Бібліотеки Парламенту.	https://www.eduskunta.fi/EN/tietoa/eduskunnasta/kirjasto/tietoakirjasto/Pages/default.aspx
Італія	Italian parliamentary library - Biblioteca della Camera dei Deputati	Бібліотека спеціалізується у сфері права, історії, економіки, політології та історії політичних інститутів. Бібліотека є одним з провідних центрів країни з політичних і юридичних досліджень.		http://bibliotecaen.camera.it/
Албанія	Parliamentary Research Service and Library	Проводить дослідження на прохання парламентських комітетів і членів парламенту з питань, безпосередньо пов'язаних з роботою в парламенті. Пріоритет надається запитам, що стосуються поточної діяльності парламенту.	5 дослідників Законодавчою базою функціонування є Регламент Асамблеї Албанії	http://www.parliament.al/web/Library_of_the_Parliament_of_Albania_1136_2.php
Сербія	National Assembly Library	Бібліотека здійснює експертний та порівняльний аналіз на прохання депутатів з питань, що входять до компетенції Національних Зборів.	11 дослідників Працює відповідно до Положення про внутрішню організацію і класифікацію посад Національних Зборів Республіки Сербії; Правил та процедур Національних зборів Республіки Сербії Складається з Бібліотеки та Відділу досліджень.	http://www.parliament.gov.rs/national-assembly/organization-and-support-service/national-assembly-library.1509.html

Македонія	Parliamentary Institute	У сфері досліджень та аналізу інститут здійснює: аналіз впливу та оцінку проектів пропозицій, пов'язаних із законодавчим процесом; в галузі комунікації та освіти інститут проводить тренінги, семінари та конференції; в сфері законодавчого архівування здійснює модернізацію і технічне обслуговування систем архіву.	20 дослідників Правовою основою для функціонування парламентської служби є Закон про Національну Асамблею Республіки Македонії Інститут складається з: 1. Керівника. 2. Відділу загального аналізу - відповідальність за забезпечення науково-дослідних послуг: а) Відділу правового аналізу - питання інтерпретації законодавства; б) Відділу досліджень; 3. Відділу освіти та комунікацій. 4. Законодавчого архіву і наукової бібліотеки	http://www.sobranie.mk/default.asp?ItemID=FC55F463E8EAF44EB33DAB416491A46C
Болгарія	Research Department and Library at the National Assembly	Парламентська бібліотека відповідає на інформаційні запити членів парламенту та комітетів Національних Зборів. Продукти: Alarm newsletter		http://www.parliament.bg/en/library
Угорщина	Parliamentary Library	Бібліотека випускає власні довідкові матеріали з міжнародними правовими прецедентами, статистичними показниками та надає інформаційні послуги членам парламенту та комітетам.	15 дослідників Статус інформаційної служби регулюється Регламентом Національних Зборів (з 1994) і відповідно до Статуту та Положення про Управління угорського парламенту (з 1997). Організаційна структура бібліотеки поділяється на два основних крила: одне для традиційних бібліотечних послуг та послуг для населення, а інший для інформаційних послуг, включаючи інформаційне обслуговування депутатів.	http://www.theeuropeanlibrary.org/te4/contributor/PO1356

Чехія	Parliamentary Institute Parliamentary Library	Парламентський інститут вирішує завдання інформаційного, наукового та освітнього характеру для Палати депутатів: депутатів, комітетів та офісу палати. Проводить дослідження та аналіз і дає відповіді на питання юридичного та економічного характеру, що надходять від виборних посадових осіб в обох палатах.	22 дослідники з 27 співробітників Інститут керується Положенням Парламентського інституту та Регламентом роботи Палати депутатів. Складається з Відділу аналітичних досліджень; Міжнародного відділу та Відділу освіти і комунікації	http://www.psp.cz/ff/14/14/62/1c.htm
Естонія	Reference and Informational Analysis Center Parliamentary Library	Продукти: <i>Riigikogu Toimetised</i> видання про актуальні суспільні проблеми	Закон про національну бібліотеку Естонії Керівник та два спеціалісти з інформації	http://www.riigikogu.ee/en/news-and-publications/parliaments-reading-room/
Польща	Research and Expertise Bureau of the Sejm Library of the Sejm	Мета Бюро полягає в тому, щоб надавати достовірну інформацію та експертні думки для комітетів та депутатів Сейму, що сприятиме законодавчому процесу. Бюро здійснює: <ul style="list-style-type: none"> • дослідження (в сфері законодавства, економіки чи суспільних наук), пов'язані з законодавчим процесом • консультування та надання експертних думок з питань, пов'язаних з членством Польщі в ЄС • співпрацю з юридичними службами Європейського союзу • моніторинг конституційності розроблених правових рішень та їх відповідність до європейського законодавства • інтерпретацію Закону про Регламент Сейму та повноваження депутата • аналіз ефективності та якості розроблених правових рішень щодо всіх областей права • надання висновків щодо проектів правових актів • надання допомоги парламентським комітетам • надання відповідей на запити депутата • порівняльні та міждисциплінарні аналізи • організації семінарів і конференцій • підготовка публікацій Бюро співпрацює з академічними колами, а також юридичними та науково-дослідними службами іноземних парламентів, в тому числі Європейським центром парламентських досліджень та документації.	80 дослідників з 90 співробітників. Правовою основою для функціонування Бюро є Регламент Сейму Республіки Польща (1992). Бюро складається з дев'яти блоків: 1) Управління - відповідає за координацію та організацію роботи 2) Департамент правових досліджень - займається питаннями, що стосуються конституційного та парламентського права 3) Департамент Законодавчих досліджень а) юридичний відділ - надає висновок щодо законопроектів з точки зору чинного законодавства б) відділ консультування - виконує завдання, пов'язані з практикою застосування чинного законодавства 4) Міжнародний департамент 5) Департамент у справах Конституційного Суду 6) Департамент порівняльного	http://www.bas.sejm.gov.pl/about_us.php

		<p>Продукти: <i>Legislative Notebook</i>, <i>Reviews of the Polish and Foreign Press</i> <i>"До першого читання"</i> містить думки експертів про законопроекти чи проекти резолюцій, що знаходяться на розгляді у парламенті. <i>"INFOS"</i> - короткий аналітичний бюлетень з економічних і соціальних питань <i>Socio-Economic Issues</i> - <i>"Studia BAS"</i> (<i>BAS Studies</i>) - серія наукових досліджень, підготовлених експертами та присвячених правовим, соціальним чи економічним проблемам.</p>	<p>аналізу 7) Департамент соціальної та економічної політики ЄС: а) економічний відділ б) фінансовий відділ в) відділ з соціальних питань г) відділ з питань природних ресурсів та сільського господарства 8) Департамент документації та баз даних 9) Секретаріат</p>	
Словаччина	Parliamentary Library and Informational and Analysis Services	<p>Парламентський інститут надає інформацію для депутатів і співробітників парламенту за запитом, проводить освітні заходи для депутатів і співробітників парламенту, бібліотеки та архівних служб. Також Інститут публікує інформацію про прийняті закони, надає інформацію про економічну та соціальну ситуацію в Словаччині. Інститут проводить парламентські дослідження з окремих тем, пов'язаних з діяльністю Національної Ради. За запитом співробітники Інституту здійснюють порівняння законодавства інших країн або з історії чинного законодавства. Співробітники відповідають на інформаційні запити, отримані від депутатів (як правило, пов'язані із зовнішньою політикою, економікою, системою освіти, культури, соціального стану, засобів масової інформації чи навколишнього середовища) - Проводять тренінги для депутатів та їх помічників - Проводять семінари та конференції з науково-дослідних тем</p>	<p>20 співробітників Правовою основою роботи Бібліотеки є Закон про правила та процедури Національної ради Словацької Республіки. Складається з Відділу аналізу і парламентських досліджень, Відділу Парламентської бібліотеки і Відділу парламентського архіву</p>	
Словенія	The Documentation and Library Department	<p>- Надавати точну та політично неупереджену інформацію і дані учасникам законодавчого процесу в Національних Зборах; - Готувати періодичний аналіз ефективності роботи парламенту та апарату; - Співпрацювати з іншими організаційними підрозділами. Департамент готує наукові дослідження з різних питань та здійснює експертний аналіз, пов'язаний з роботою Національних Зборів; проводить порівняльні огляди правових рішень. - Надає звіти два рази на рік про роботу Національних Зборів.</p>	<p>8 дослідників Правовою основою роботи Департаменту є Указ про внутрішню організацію, посади і титули служб Національних Зборів і Правила внутрішньої організації та системи посад в службах Національних Зборів. Структурно Департамент поділяється на два Відділи: - Науково-дослідний відділ - Відділ Документації та Бібліотеки.</p>	<p>http://www.zvkds.si/en/restoration-centre/about-us/organisational-structure/documentation-and-library-department/</p>

Австралія	Research Services Parliament of Australia	Надає інформаційно-аналітичні послуги депутатам та співробітникам комітетів та випускає дослідницькі публікації з різних галузей. Продукти: <i>Bills Digests</i> <i>Щомісячний статистичний бюлетень</i> (актуальна економічна та соціальна статистика) <i>Parliamentary Handbook</i>	55 дослідників Бібліотека та Дослідницький департамент, що складається з 7 аналітичних відділів (економіка, міжнародні відносини та безпека, право, політика та державне управління, наука та технології, соціальна політика, статистика)	http://www.aph.gov.au/about_parliament/parliamentary_department/parliamentary_library
-----------	--	--	--	---

Джерела:

1. Development of Parliamentary Research Services in Central Europe and the Western Balkans. 2013 - National Democratic Institute for international affairs.
2. Datta, A., & Jones, N. (2011). Linkages between researchers and legislators in developing countries. London: ODI.
3. Galluzzi, A. (2010). Parliamentary libraries: an uncertain future? *Library trends*, 58 (4), 549-560.
4. Kanev Dobrin, Anguelova Margarita. Parliamentary libraries and research services: patterns of cooperation/coordination and new directions for the future. - <http://www.ifla.org/archive/VII/s3/conf/1dobka-e.htm>
5. Michalowski, J., & Nawrocka, E. (1999). New developments in parliamentary research services and technology. *INSPEL*, 33, 20-28.
6. Miller, R., Pelizzo, R., & Stapenhurst, R. (2004). Parliamentary libraries, institutes and offices: the sources of parliamentary information.
7. Missingham, R. (2011). Parliamentary library and research services in the 21st century: A Delphi study. *IFLA journal*, 37 (1), 52-61.

*Матеріал підготувала Анастасія Константинівська,
інтернка Програми стажування у Верховній Раді України 2015-2016 рр.*